

תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 236
טבת תש"פ

עירובין לכל גיל

בס"ד שמחים אנו לראות כל הזמן שהמודעות להלכות עירובין הולכת ומתפשטת עוד ועוד, מגיעה גם לשכבות רבות בציבור היהודי שלא הכירו כלל את הנושא, וגם לנשים וילדים שאינם עוסקים בלימוד הגמי וההלכות ואפילו לגיל הרך, נכנסות ידיעות חשובות בדיני טלטול והוצאה, ולומדים להיזהר ממלאכות האסורות בשבת, ומבררים יותר על מצב העירובים במקומות שנוסעים אליהם. וכשמגלים שהעירוב אינו טוב, יודעים גם בני המשפחה להימנע מלטלטל.

בשבוע האחרון סיפר אברך שלמד במסגרת בודקי עירובין של מוקד העירוב, הבת שלו קיבלה בימים אלו בגן לעשות עבודה חופשית, לצייר כרצונה, והדבר שעלה לה לצייר הוא חוט של עירוב שנקרע בגלל הגשמים, זה מה שהצטייר לה במזג האוויר החורפי, מה יהיה עם העירוב. אברך אחר סיפר שעשה בבית סיום על מסכת עירובין, והבנות עשו לו הפתעה עוגה עם עירוב, עם עמודים מגליליות, וחוטים קשורים מסביב להם, והוא התפלפל איתם ללמוד כמה סיבות יש שהעירוב הזה פסול, כגון חוט מהצד, עמודים עקומים ועוד.

עוגה עם עמודים וחוטים של עירוב

בכל עיר יש מקומות שאסור לטלטל

בעקבות הגברת המודעות, גם הילדים לומדים שלא בכל מקום מותר לטלטל, ויש מקומות שצריך להימנע מלטלטל. פעם היו חושבים שהילדים מותרים לטלטל בכל מקום, והאנשים המקילים לסמוך על עירוב, בשבילם כל מקום שאומרים שיש עירוב, הרי זה טוב עבורם. אבל כעת רבים יודעים שגם ילדים לא יכולים לטלטל בכל מקום, כי יש מקומות שאין בהם עירוב, בכל עיר ובכל עירוב הכי מהודה, תמיד יש מקומות סביב לשכונה שהם מחוץ לעירוב, ואסור לצאת לשם עם עגלות או חפצים. ויש ישובים שרבים נוסעים אליהם והעירוב שבהם אינו תקין, ואסור לטלטל גם לילדים.

כמו כן גם אלו שסומכים על עירוב בשכונה שבה הם גרים, או אפילו בעיר שבה הם הורגלו לסמוך, עדיין אי אפשר לדמות את העירוב בשכונה ובעיר לעירובי הישובים.

יש מעט ישובים שהעירוב טוב יותר מן העיר, כאשר יש גדר והיא סמוכה לבתים, עם צורת הפתח בשער, והשער ננעל בלילה, והתושבים כולם שומרי שבת, זה יכול להיות יותר טוב גם מעירוב שכונה חרדים [אם בודקו שאין בעיות אחרות ואכמ"ל]. אבל ברוב הישובים המצב גרוע הרבה יותר, וחלקם אינם כשרים, כל מקום והסיבה שלו. והרבה מהם מחמת שאינם בקיאים לשים לב דברים הפוסלים את העירוב. ולכן צריך ללמד גם את בני המשפחה לשים לב להלכות, לשים לב לגבולות, ולא לטלטל בכל מקום.

אחת מהטעויות הנפוצות ביותר בעירובי הערים והישובים, היא בהעמדת לחיים תחת כבלי חשמל, או תחת חוטים שאינם מעל העמודים. בדבר הזה רבים חושבים שיכולי לכוון עם מראה העין, והם בטוחים שעושים טוב, ואח"כ כשמגיע בודק מומחה שלא בודק במראה העין, אלא בעזרת מכשיר המדידה, הוא מגלה כמה מקומות שהלחי אינו מתחת החוט, וכל מקום כזה פוסל את כל העירוב.

מה עושים כשעירובי התפרץ וצעק על האחראי שתיקן עירוב

בשבוע האחרון ביקרנו בשתי ערים גדולות. באחד מהם התקשר אלינו הרב האחראי על העירוב, וביקש שנבוא למדוד לו את המקום הנכון לכל לחי. במקום הזה עשו בעשר שנים האחרונות שהעירוב לעיר יהיה עם עמודי עירוב, ולא ע"י לחיים לכבלים של החשמל. וזה דבר חשוב מאוד למנוע מכשולות. אבל כעת הוא ביקש לעשות גיבוי

לעירוב גם ע"י לחיים לכבלים, כי אירע לו לאחרונה סיפור שכמעט ולא היה עירוב לשבת לכל העיר. מעשה שהיה בשבועות האחרונים באזור התעשייה יש כמה מאות מטרים של מפעלים שיש להם גדרות טובים, והם משמשים את גבול העירוב. באחד מימי שישי הוא מגלה שערבי אחד מבעלי העסקים פרץ את הגדר כדי לעשות כניסה רחבה לחנות שלו, והפירצה ברוחב יותר י אמות, והיא נמצאת בדיוק בגדר שמשמשת את העירוב, ופוסלת את כל העירוב. במצב כזה לא מועיל שהעמוד מרובה על הפרוץ, כי ביותר מ"י אמות אינו מועיל (שו"ע סי' שס"ב ס"ט), וא"כ אם לא יסגור אותה או יעשה בה צורת הפתח, לא יהיה בשבת זו עירוב לעיר.

קרשים ששימשו ללחיים לפני עשר שנים

האחראי מיהר לחנות של ברזלים הקרובה למקום, וקנה שני עמודים, השעה היתה כבר יום שישי בצהריים, ולא היה לו איך לקחת אותם. לאחר מאמץ הוא מצא משאית שתביא אותם למקום, כדי לעשות צורת הפתח. בשעה שהעמיד את העמודים יצא אליו הערבי, וצעק שלא יעשה אותם לידו, וקרע את החוטים בפראות, וכמעט התנפל על האחראי. האחראי נבהל אבל לא נרתע, כי אם הוא ישאיר את המצב כך, לא יהיה עירוב לכל העיר, ועשרות אלפי אנשים יחללו שבת ח"ו. אין אפשרות שלא לטלטל, אנשים לא יודעים, גם אם יודעו שאין עירוב.

הנ"ר איתן וצ"ל במדידת לחי בנורד הוואי

הוא מיהר לערב את חברי העיריה, ואף המשטרה הגיעה לסייע בענין, עד שהערבי נרגע והסכים שיעשו לו עמודים בפירצה שבגדר. והעמידו אותם מיד לפני שנכנסת שבת.

במקרה זה אנו רואים שוב את ההתמסרות של האחראים על העירובים, עם מה הם מתמודדים כדי לשמור על העירוב מידי שבוע. ועד כמה צריך לגלות עירנות שמא יפרצו את הגדר, אפילו באזור מפעלים שיש גדרות חזקים.

החובה למדוד מקום הלחיים

אבל האחראי חשש מתקלות נוספות וביקש לעשות גיבוי לעירוב, ע"י לחיים תחת חוטי החשמל. אבל הוא ידע ג"כ את הקושי שיש בדיעת המיקום הנכון לחחי, וביקש שנבוא לפני שמעמידים אותם, לסמן בכל עמוד, את המקום המדויק שבו הכבל נמצא, ומצריך להעמיד את הלחי.

מדידת מקום העמודת החיובית מתוך לעמוד

כשהגענו למקום עברנו עמוד אחר עמוד מדדנו אותם, ובחלק מהעמודים היו שאריות של הלחיים שעמדו לפני יותר מעשר שנים, שבשעתו הסתמכו רק על הכבלים. במקום אחד היה משטח, מקום אחר היה חתיכות עץ שכנראה שמשו ליציקת עמוד

בנין, וגררו אותם לעמוד שישמשו לחחי. ובמקום אחד היה פח אשפה קשור לעמוד, שהדופן שלו משמשת לחחי.

והנה בדרך כלל הכבל משתמשים לעירוב הוא דוקא הכבל שבראש העמוד, והלחי צריך להיות במרכז. עם כל זאת כאשר מעמידים את הלחי לפני העמוד, יש הרבה מקומות שהכבל אינו על המצע העמוד אלא יש סטייה לצד, כיון שבחלק מהעמודים הכבל ממשך באלכסון ביחס לעמוד ולא בקו ישר. ומדובר בסטייה שיכולה להגיע גם קרוב לחצי מטר, לכן צריך למדוד בכל עמוד לעצמו.

בעמוד החשמל אין בצדדים דופן שלימה, ואין אפילו לבוד בין המקלות [מלבד שגם עמוד עם חורים שיש בהם לבוד נחשב פתח שמאי]. וא"כ יש כאן רק ארבעה עמודים בארבע פינות העמוד הגדול, ואין משהו באמצע מתחת החוט.

לפעמים הכבל אינו טעול הקודקוד

ואף לסומכים להכשיר עמוד עקום, מחמת סברה שמה שיושב על ראש העמוד שהוא יחידה אחת, נחשב כיושב על תחתיתו, מ"מ בעמוד חשמל כזה אי אפשר לומר שקו המתח יושב על ראש העמוד שבאחת מארבע הפינות, כי העמוד שמתחיל בקרקע מסתיים קודם, וממנו יוצא חתיכה אחרת בשיפוע שונה, וכיון שהוא חתיכה נפרדת וגם יש שינוי זווית חד, לא ניתן להגדיר שראשו הוא ראש העמוד התחתון, ועוד שגם אח"כ יש עוד שטח ישר בראש העמוד, וגם שם לפעמים החוט מהצד. לכן ההוראה היא שחייבים להעמיד לחיים תחת עמודים אלו. ואנו מקוים שבקרוב יתוקן הדבר.

חיבור בין צורת הפתח לצורת הפתח

בהמשך בדיקת העירוב, היו שני מקומות שאחרי שמכנו על עמודי החשמל הנ"ל, המשיכו מאותו עמוד חשמל לכיוון אחר שיש בו עמודי עירוב, ועשו צורת הפתח ע"י חוט עירוב, כי היו צריכים להקיף עוד חלקים בעיר שאינם מסתדרים עם חוטי החשמל. ולכן קשרו חוט במקום כלשהו באחד הברזלים שבצד במרכז העמוד, והעמידו תחתיו לחי, ובזה לא סמכו על העמוד כי החוט הזה שקשרו כבר לא היה מעל ראש העמודים.

מדידת שיפוע תל המתלקט

והנה כאן התעוררה בעיה הלכתית, אפילו לפי מה שהם סברו שעמודי החשמל נחשבים עמודים כשרים. משום שהלחי שמתחיל את הצוה"פ הממשיכה, נמצא רחוק מהעמודים הפינתיים [שהם עמודי הצוה"פ של החשמל] יותר מג' ד' טפחים, ויש פירצה בין שתי צורות הפתח. ובין אם נאמר שההיתר בנוי על כך שהכבל נחשב בראש אחד העמודים הפינתיים, ודאי שצריך לחבר בין הלחי לאחד מהעמודים הפינתיים, ואפילו אם נאמר שההיתר בנוי על סברה שכל הפינות עם החלל הם עמוד אחד גדול, מ"מ זה רק כדי שיחשב מעל העמודים, אבל כיון שיש למטה חלל בין פינות העמוד צריך שהמשך המחיצה והצוה"פ תתחבר למקום שיש לעמוד דין מחיצה. ואם אין חיבור הרי זה פירצה בקרן זווית שאוסרת את כל העירוב אפילו בג' או ד' טפחים.

הלחי מול מרכז העמוד רחוק מהפינה

הפתרון הוא להשלים מחיצה מהלחי עד לאחד מהעמודים הפינתיים. ובקרוב שיעמידו חבית תחת הכבלים של החשמל שמשמשים לצוה"פ עד מקום זה, צריך שהמחיצה תגיע אל החבית, שהיא העמוד הכשר.

דבר נוסף שיש להוסיף כאשר מעמידים את הלחי והחבית לפני העמוד, ואז כדי להשתמש אחרי העמוד בצוה"פ נוספת, צריך לחי אחר אחרי העמוד, נוצר פירצה בין הלחיים, דהיינו בשטח של העמוד עצמו, שבזה אין צוה"פ. לכן צריך להוסיף מחיצה תחת העמוד עצמו, או חוט מלחי אחד לחבירו, ובכך ליצור צוה"פ שתסגור את הרווח שבין זה לזה.

דין גג מפסיק בברזלים של עמוד החשמל

יש מקומות שבמקום להעמיד לחי לפני העמוד ואחוריו, ועוד השלמה ביניהם, מעמידים חבית אחת במרכז העמוד, מכון מתחת הקדקוד, וכיון שהחבית רחבה כחצי מטר, יש לה שני דפנות, יוצא שדופן ימנית תחת הכבל שיוצא לימין, ודופן שמאלית תחת הכבל שיוצא לשמאל, ואז חבית אחת משמשת לשתי לחיים, וגם מרויחים את הפירצה שביניהם, שהיא סגורה ע"י החבית עצמה. לכאורה הפתרון הזה הוא יותר טוב. אלא שהאחראי בעיר הנ"ל טען שיש בעיה של גג המפסיק, כיון שמי שיתבונן מלמטה מתחת לעמוד, לא יראה את הכבל, כי יש הרבה ברזלים בצדי העמודים, שבגלל שהעמוד הולך ומתקצר, יוצא שהם ממלאים את החלל, ואי אפשר לראות את החוט. [ראה בתמונה שבצד הימני הברזלים הולכים בהדרגה ומכסים את כל החלל, ובעצם כך המצב גם בצד השני, אלא שכלפי צד זה המצלמה רואה באלכסון, ולכן ניכר הרווח שבין הברזלים]. ובמשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק ק"ב) כתב שאם יש גג המפסיק בין הלחי לחוט, הוא פוסל את הלחי, שאינו מתחבר עם החוט. וא"כ הברזלים יפסיקו בין דפנות החבית לכבל העליון, ויוצא שצריכים להעמיד את החבית מחוץ לעמוד דוקא. ואז צריכים שתי חביות וכנ"ל.

מראה עמוד החשמל מלמטה מתוך העמוד

אבל יש מקום לומר שאע"פ שמלמטה נראה כעין גג על כל רוחב העמוד, אינו נחשב גג המפסיק, כיון שלא מדובר בגג אחד רחב, אלא במוטות דקים שאינם סמוכים זה לזה, והם בגבהים שונים, זאת אומרת שאינם רוצפים יחד. אלא שמחמת שהעמוד מתקצר באלכסון, וכל מוט נמצא מקצתו באויר שמעל חבירו ומקצת ממשיך מחוץ לו, נוצר מצב שכל חלל העמוד מכוסה. אבל זה אינו גג שלם, ויש לדון כל מוט לעצמו, שהוא דבר דק ואינו מפסיק.

אמנם הבאנו כמה פעמים שנחלקו גדולי ההוראה בדין דבר קטן שמחובר בקביעות בין הלחי לחוט, האם יש לו חשיבות של גג להפסיק והוראת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל היתה לאסור אפילו בדבר של שלש ס"מ, אם הוא באמת מכוון בין הלחי לחוט, והוראת מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל היתה שדוקא דבר רחב טפח מפסיק. ולפ"ז לגבי הברזלים שבעמוד החשמל, אם ברוחב כל ברזל יש רוחב טפח, הרי הוא גג המפסיק, וכיון שיש רצף של ברזלים, א"כ בכל מקום שנעמיד את הלחי בתוך חלל העמוד, יהיה גג המפסיק. אבל אם בכל ברזל בפנ"ע אין רוחב טפח, דינו יהיה שנוי במחלוקת הנ"ל אם נחשב גג המפסיק.

ובמציאות, מדדנו את הברזלים האלו, והם רחבים לפחות 8 ס"מ, שהוא שיעור טפח לרח"נ, ובעמודים הגדולים בקו מתח בין עירונג, יש גם 10 ס"מ. וא"כ יוצא שנוון לחוש לטענתנו שלא להעמיד את החבית בתוך חלל העמוד, אלא מחוץ לעמוד, ואז צריך לכל עמוד שתי חביות, ועוד חיבור באמצע בין חבית לחבית במחיצה או בצוה"פ. וצ"ע למעשה.

האם הכבל שבקודקוד עמוד החשמל נחשב על גביו

במקביל נטענו לבדוק עירוב של עיר אחרת, ושם לא מדובר בתכנית אלא בעירוב שכבר קיים. ועברנו עם האחראי לראות את העירוב. בעיר זו סמכו בכמה עמודי החשמל הגדולים [מברזלים]. על כבל החשמל, ואמנם כמעט כל הכבלים הם מן הצד שאינם כשרים, אבל בוד מתח בין עירונג, יש את קו המתח הגבוה שהוא נמצא מעל השפיץ של העמוד, לא העמידו תחתיו חביות, כי שמעו שרב אחד אמר פעם שהכבל של קו מתח

הכבל שבקודקוד עמוד החשמל

עליו שנמצא בקדקוד של ראש העמוד, נחשב מעל העמוד. והנה בדבר זה הסכמת הרבנים שלא להכשירו, וצריך לעשות לו לחיים, מפני שתחת קדקוד העמוד אין עמוד, אלא הכל חלול, בשטח בגודל של מטר ואפילו שלשה מטרים. ואי אפשר להחשיב את כל החלל הזה כעמוד גדול עם חלל [כמו צינור של עמוד רגיל שיש בתוכו חלל]. כי

לזכר עולם יהיה צדיק

הלימוד בגליון בשבוע זה יהיה לעילוי נשמתו של הרב הצדיק

הגאון רבי **איתן ב"ר שמעון שרעבי זצ"ל**

שנפטר בפתאומיות בשבוע שעבר

התמסר בכל כוחו להעמיד הדת בישוב "אלפי מנשה", ולקרב לבבות לאביהם שבשמים, העמיד בתים של תורה ומצוות, כולל אברכים, ומסר שיעורים רבים, ומתוך זה גם מסר נפשו לעשות את העירוב, ולבדוק אותו, והביא את מוקד העירוב פעמים רבות, לתכנן ולבנות ולהוסיף לשפר ככל האפשר, יחד עם הנחיות הרב המקומי. ולכל דבר שבקדושה, היה מתאמץ לעשותו, אף כשהיה בקושי רב.

הג"ר איתן זצ"ל משמאל בהתייעצות בענין העירוב

תנחומינו למשפחתו הנכבדה, המקום ינחם אתכם, ולא תוסיפו לדאבה עוד. וזכויותיו הרבות של אביכם הגדול, יעמדו לכם להמשך בדרך התורה, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות. ולהוסיף לאביכם עוד זכויות רבות. ת. נ. צ. ב. ה.